

III. AZ ISTEN UTÁNI VÁGY

2012. nov. 7.

Kedves Testvérek!

Gondolkodásunk útja, amelyen most, a Hit Évében együtt járunk, ma oda vezet, hogy gondoljuk meg az emberi és keresztény élet elbűvölő oldalát: az ember titokzatos vágyat hordoz magában Isten után. A Katolikus Egyház Katekizmusa nagyon kifejezően ezzel kezdi ide vonatkozó fejezetét: „Az Isten utáni vágy az ember szívébe van írva, mert Istentől és Istenért teremtettet; Isten pedig szüntelenül hívogatja magához az embert, és az ember csak Istenben találja meg az igazságot és a boldogságot, amelyet szüntelenül keres.” (27. p.)

Az Isten utáni vágy a mai világban

35. Ez az állítás, amely sok kultúrában ma is közkinccs és magától értetődik, a nyugati, szekularizált kultúrában provokációnak hat. Sok kortársunk azt veti ellene, hogy ő semmit nem vesz észre ebből az Isten utáni vágyból; a társadalom széles rétegei nem figyelnek Istenre, számukra nem kívánatos, sőt teljesen közömbösen hagyja őket, s még csak erőfeszítést sem kell tenniük, hogy megnyiváuljanak előtte.

Ez a vágy mindenkién ott él

36. Valójában azonban az, amit Isten utáni vágyának nevezünk, nem tűnt el teljesen, és mai is sokféleképpen bukkan elő az emberi szívekben. Az ember vágya mindig meghatározott konkrét javakra irányul, amelyek gyakran egyáltalán nem szellemi dolgok, és mégis szemben találja magát a kérdéssel, hogy valójában mi „a” jó, s ezért szembesülnie kell valamivel, ami más, mint ő, amit az ember nem tud megalkotni, hanem el kell ismernie. De mi tudja igazán betölteni az ember vágyát?

A szerelem modellje

37. *Deus caritas est* kezdetű első enciklikámban próbáltam elemezni, hogyan valósul meg ez a dinamizmus az emberi szerelemben, abban a tapasztalatban, amelyet napjainkban könnyebb úgy felfogni, mint az ekstázis, az önmagunkból való kilépés pillanatát, mint azt a helyet, ahol az ember ész-reveszi, hogy önmagát felülmúló vágy hatja át.

A szerelemben a férfi és a nő, egymásnak köszönhetően, új módon éli át az élet és a való világ nagyságát és szépségét. Ha az, amit átélek, nem merő illúzió, ha valóban jót akarok a másoknak, ami nekem is javamra válik, ak-kor késznek kell lennem arra, hogy a másik rendelkezésére bocsássam magam, felhagyjak az önmagamra figyeléssel, egészen odáig, hogy lemondok magamról.

A kérdésre, hogy mi a szerelem lényege, a válasz az akarat tisztulásának és gyógyulásának útján érkezik, amit az a jó követel, amit a másik számára akarok. Edzenünk, gyakorolnunk, sőt javulnunk kell, hogy ezt a jót való-ban akarhassuk.

A szeretett személy nem az Isten utáni vágyat elégíti ki

38. A kezdeti ekstázis vándorlásba megy át, „állandó út a magába zárkozó én-ből az én szabad elajándékozására, az önátadásra, s éppen ezáltal önma-ga megtalálására, sőt Isten megtalálására” (*Deus caritas est*, 6. p.). Ezen az úton fokozatosan elmélyülhet az emberben annak a szerelemnek a megismerése, amelyet kezdetben tapasztalt. És egyre inkább kirajzolódik az a misztérium is, amit a szerelem megjelenít: még a szeretett személy sem ké-pes teljesen kielégíteni az emberi szívben lakó vágyat, sőt, annál igazibb a másik iránti szerelem, minél inkább hagyja feltárulni a kérdéseket, hogy honnan ered, mi a rendeltetése és hogyan lehetséges, hogy örökké éljen. A szerelem emberi tapasztalatának tehát az a dinamikája, hogy túlmutat öma-gunkon, annak a jónak a megtapasztalása, amely kivezet önmagunkból és elvezet egy olyan misztériumhoz, amely átöleli egész életünket.

Valami mindig hiányzik

39. Hasonló gondolatmenteken lehetne végigmenni más emberi tapasztalat esetében is, mint például a barátság, a szép élvezése, a tudás szeretete: minden jó, amit megtapasztal az ember, a misztérium felé mutat, amely átöleli magát az embert; minden vágy, ami fölébred az emberi szívben egy alapvető vágy visszhangja, amely soha nem nyugszik meg. Kétségtelen, ettől az alapvető vágytól, ami valami megfajthatatlan titkot rejt magába, nem lehet közvetlenül eljutni a hithez. Az ember alapjában jól tudja, hogy valami hiányzik neki, de nem tudja elképzelni vagy meghatározni, hogy mi volna az, ami azt a boldogságot hozná neki, amire a szíve vágyik.

Isten után vágyakozunk

40. Istent nem lehet megismerni pusztán az emberi vágyból. Ebből a szempontból megmarad a misztérium: az ember keresi az Abszolútumot, apró és bizonytalan lépésekkel keresi. Mégis, már a vágy, a „nyugtalan szív” megtapasztalása, ahogyan Szent Ágoston nevezi, elég jelentős. Arról tanúskodik, hogy az ember a szíve mélyén vallásos lény (vö. Katolikus Egyház Katekizmusa 28. p.), „Isten koldusa”. Elmondhatjuk

Pascal szavaival: „Az ember végtelenül felülmúlja az embert” (Pensieri, ed. Chevalier 438; ed. Brunschvicg 434). A szem akkor ismeri fel a tárgyakat, ha a fény megvilágítja őket. Ebből fakad a vágy, hogy megismerjük a fényt magát, amely felragyogtatja a világ dolgait és általuk felébreszti a szép-érzékét.

A vágy nevelése

41. Ezért állítanunk kell, hogy lehetséges látszólag a transzcendens valóság iránt annyira ellenálló korunkban is utat nyitni az élet hitelesen vallásos felfogása előtt, amely megmutatja, hogy nem képtelenség és nem irracionális a hit ajándéka. Ezért nagyon hasznos volna a vágy nevelése azok számára, akik úton vannak a hit felé, de azok számára is, akik már megkapták a hit ajándékát: hasznos volna egy olyan pedagógia, amelynek leg-alább két oldala van.

A nevelés egyik oldala

42. Az első: elsajátítani vagy újra megtanulni az élet igazi örömeinek élvezését. Nem minden melegegedtség váltja ki ugyanazt a hatást: egyesek pozitív nyomokat hagynak, el tudják csendesíteni a lelket, tevékenyebbé és nagylelkűbbé tesznek. Mások ellenben a kezdeti felvillanás után megcsalják a várakozást, amit felébresztettek és keserűséget, elégedetlenséget, ürességet hagynak maguk után.

A kicsinyek nevelése

43. Korai gyermekkortól nevelni az igazi örömök ízeletésére az élet minden terében – család, barátság, szolidaritás a szenvedőkkel, lemondás mások szolgálata kedvéért; a megismerés, a művészet, a természeti szépségek szeretete – mindez a belső érzék gyakorlatoztatása és hatásos antitesteket képez a ma annyira elterjedt ellaposodás és elsilányosodás ellen.

A felnőttek nevelése

44. A felnőtteknek is szüksége van arra, hogy újra fölfedezzék ezeket az örömeket, hiteles dolgokra vágyódjanak, megtisztuljanak a közepszerű-ségtől, amelybe bele tudnak tokosodni. Akkor könnyebb lesz veszni hagyni vagy elutasítani mindazt, ami látszólag vonzó, de valójában ízetlen, és nem a szabadság forrásai, hanem csak megszokások. Ez fogja fölébreszteni az Isten utáni vágyat, amelyről most beszélünk.

A nevelés másik oldala

45. A másik oldal, amely együtt jár az előbbivel, a soha meg nem elégedés azzal, amit elértünk. Éppen a legigazibb örömök képesek felszabadítani bennünk azt a józan nyugtalanságot, amely egyre igényesebbé tesz – hogy egyre mélyebb, egyre magasabbrendű jóra törekedjünk –, s ugyanakkor egyre világosabban fölfogjuk, hogy semmi véges dolog nem képes megnyugtatni a szívünket. Így tanulunk meg fegyvertelenül törekedni arra a jóra, amelyet nem tudunk megalkotni vagy megszerezni a saját erőnkkel; és megtanulunk nem elkedvetlenedni a fáradságtól vagy a bűneinkből következő akadályoktól.

A csillapíthatatlan vágy nyitottsága

46. De nem szabad megfeledkeznünk arról, hogy a vágy természete szerint mindig nyitott a megváltásra. Akkor is, ha zsákutcákba téved, ha mester-séges paradicsomkerteket hajszol, és úgy tűnik, elveszítette a képességét, hogy az igazi jóra áhítozzon. A bűn mélységeiben sem huny ki az ember-ben az a szikra, amely lehetővé teszi számára, hogy fölismerje az igazi jót, megízlelje, és elinduljon a fölmelkedés útján, amelyen Isten mindig segíti az embert kegyelme ajándékaival.

A szív tágitása

47. Egyébként valamennyien rászorulunk arra, hogy végigjárjuk a vágy megtisztulásának és gyógyulásának útját. Úton vagyunk a mennyei haza felé, a teljes, örökkévaló jó felé, amelyet senki nem ragadhat el tőlünk. Tehát nem arról van szó, hogy el kell fojtani az emberi szívben élő vágyat, hanem föl kell szabadítani, hogy eljuthasson igazi nagyságára. Amikor a vágy ablakot nyit Isten felé, már ez a hit lélekben való jelenlé-tének a jele, a hité, amely Isten kegyelme. Újra csak Szent Ágoston mond-ja: „A várakozással Isten tágitja a vágyunkat, a vággyal tágitja a lelket és kitágításával egyre több befogadására teszi képessé” (Kommentár Szent János első leveléhez 4,6; PL 35, 2009.).

Ezen a zarándokúton testvérünknek érzünk minden embert; azokat is uti-társaknak tekintjük, akik nem hisznek, akik még keresők, akiknek meg-adjuk a lehetőséget, hogy őszintén kérdezzenek a jó, az igazság és saját vágyuk természete felől. Most, a Hit Évében imádkozunk, hogy Isten mutassa meg arcát mindazoknak, akik őszinte szívvel keresik őt.